

відповідного рішення з частковим фінансуванням витрат за рахунок коштів державного або місцевого бюджету.

Діюча нормативно-правова база у галузі виставково-ярмаркової діяльності визначена, насамперед загальними законодавчими актами, а саме: Цивільним, Господарським, Податковим, Бюджетним кодексами України та ін. [4]. Приміром, Законом України “Про рекламу” надано визначення терміну “спеціальні виставкові заходи” (стаття 1) [2]. У Законі України “Про культуру” статтею 15 передбачено право закладів та працівників культури самостійно визначати програми, зміст і форми виставкової діяльності у сфері культури [1].

Разом із тим, єдиним діючим підзаконним актом про виставкову діяльність на даний час є Концепція розвитку виставково-ярмаркової діяльності, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2007 № 1065 “Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні” [3]. Згідно документу виставкова діяльність трактується як невід’ємна складова частина розвитку ринкових процесів. Вона стимулює закріплення позитивних структурних змін в економіці, сприяє науково-технічному та технологічному оновленню вітчизняного виробництва. Одним із завдань державної значущості є визначення концептуальних положень, основних напрямів та механізму забезпечення подальшого розвитку виставкової діяльності.

Концепцією також визначено мету і завдання, принципи та пріоритети виставкової діяльності. Здійснено класифікацію суб’єктів виставкової діяльності й, власне, виставкових заходів. Наведено вимоги до проведення виставок та ярмарків. Так, виставки та ярмарки класифікуються за місцем проведення (в Україні або за кордоном), за джерелами фінансування (на бюджетній, комерційній чи змішаній основі), за статусом (всесвітні, міжнародні, національні, міжрегіональні, регіональні) і за тематикою (універсальні; багатогалузеві виставки та ярмарки споживчих товарів; багатогалузеві виставки та ярмарки обладнання і технологій; галузеві виставки та ярмарки) [3]. Варто відзначити, що тематику та тип заходу (виставка чи ярмарок) визначає його організатор.

Інші пункти Концепції стосуються вимог щодо проведення виставок та ярмарків, підвищення рівня виставкової діяльності, стимулювання участі українських підприємств у виставкових заходах, ролі держави та громадськості у регулюванні виставкової діяльності, удосконалення нормативно-правової бази, підтримки українських підприємств та організацій у виставкових заходах за кордоном, забезпечення добросовісної конкуренції у сфері виставкової діяльності, її інформаційного забезпечення [3].

Таким чином, можна зробити висновки, що сучасна виставкова індустрія в Україні переживає своє становлення і потребує всебічної підтримки з боку держави. Поряд із досягненнями у виставковій діяльності (щороку в Україні відбуваються десятки заходів із публічної демонстрації здобутків тих чи інших галузей), існують й певні труднощі, пов’язані з проблемою удосконалення правового регулювання даного виду діяльності, запровадження сучасного ефективного механізму виставково-ярмаркової діяльності у відповідності до міжнародних норм, практик та стандартів та короткотерміновістю заходів. Серед шляхів вирішення означених проблем – це, насамперед, розробка єдиного основоположного нормативно-правового акту, що визначатиме принципи державної політики у сфері виставково-ярмаркової діяльності, або ж прийняття декількох спеціальних підзаконних нормативно-правових актів. Окрім цього Україні слід взяти до уваги іноземний досвід щодо проведення, організації та участі у подібних заходах, підвищення кваліфікації працівників та залучення їх до програм міжнародних обмінів.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про культуру”. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 24. ст.168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2778-17> (дата звернення: 20.11.2019).
2. Закон України “Про рекламу”. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 39. ст. 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/270/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.11.2019).
3. Постанова Кабінету Міністрів України “Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні” від 22.08.2007 № 1065. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1065-2007-%D0%BF> (дата звернення: 20.11.2019).
4. Дупляк Т. П. Організаційно-правові засади державного регулювання виставкової діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. № 9. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4308> (дата звернення: 20.11.2019).

Назаревич Леся Тарасівна

Кандидат філологічних наук, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВІЙНА В НОВЕЛІСТИЦІ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ

У ХХІ столітті, коли Україну знекровлює війна на сході, новелістика Марка Черемшини як ніколи актуальна. Сьогодні, як і сто років тому, українці стоять перед екзистенційним вибором: бути «підключеними» до своєї генетичної пам’яті або «відключитися» від психоемоційних травм, завданих

різними катаклізмами впродовж попередніх століть. Війни, репресії, Голодомор, концтабори, політичні переслідування, аварія на Чорнобильській АЕС – спадок людини ХХІ століття. Оприяднення болю дає змогу вийти із «зони мовчання», приховування ж веде до забуття.

Література – своєрідний лік, спосіб реакції на кризові ситуації, актуалізація філософських проблем буття. Читання та аналіз малої прози кінця ХІХ – початку ХХ століть допоможе сучасникам збудувати мости порозуміння між поколіннями. У цьому можна переконаватися, занурившись у малу прозу Марка Черемшини, де виразно через експресивну манеру письма прочитується істина: війна в усі часи породжує подібні проблеми, змушує людину шукати ціннісні орієнтири, змінює її мислення. На поверхню його творів виринають такі екзистенціали, як тривога, страх, відчай, біль, страждання, приреченість, відчуженість, безнадія, провина, туга, гнів, самотність, абсурдність буття, пошуки сенсу існування, відповіді на запитання «хто я?», «де Бог?» та ін. Марко Черемшина зосереджується на духовному світі конкретної людини, закинutoї в межові ситуації. Письменник передусім індивідуалізує мовлення своїх персонажів, тому внутрішні монологи, потоки свідомості, діалоги, псеводіалоги, спогади розкривають глибинний світ людини, дають змогу зрозуміти мотиви її вчинків, виявляють її ставлення до буття. Усі тексти автора перегукуються з сьогоднішніми подіями, понад те, відзеркалюють ментальність українців. Так, ми йдемо в ногу з технічним прогресом, але за останні 100 років у головах більшості така ж безпросвітна темрява, як у черемшининих селян, які готові вигнати вчительку, бо начебто вона винна, що в криницях не стало води.

На особливу увагу заслуговує новела «Писанки». Так, перебуваючи серед затурканого, заляканого натовпу, лише одиниці здатні на праведний гнів, внутрішній бунт. Роман Мокан (головний персонаж) щойно вийшов із залу суду, він психічно подавлений поведінкою свідків. Його ніхто не підтримав. Навіть адвокат проковтнув язика. Межова ситуація, відчуття самотності, покинутості та образи спонукає Мокана до роздумів: через таких боягузів не варто жертвувати нічим: «Коби я тоту катушку ще пересидів, то абих видів, що хлопа ріжуть, як вепря, то не обізвуся, бігме, ні, ще буду кричати: келюхи з него сотайте, посічіт 'го на дрібні кусні, бо правду каже злісний, що хлоп добрий лиш печений і солений!.. Таким цапам треба України? Смоли їм у горло, ще й обухом у голову! Ти сироті за него жінку та й діти, а він з тебе кров хоче пити. То нарид? То гаде сорокاته!» [1, с.166]. Марко Черемшина розкривав переживання своїх персонажів на тлі природи, гармонійну організацію якої порушує війна. Авторські ремарки підсилюють трагічне звучання текстів. Екзистенційно напруженими є твори «Злодія зловили», «Село вигибає», «Зрадник», «Бабин хід», «Верховина», де пейзажі, нічні візії, деталі-символи, листи, пісні, голосіння увиразнюють такі екзистенційні стани, як страх, страждання, абсурдність, самотність конкретного індивідуума. У циклі новел «Село за війни» розкриті трагічні сторінки історії, показано входження суспільства у вир неспокою.

У воєнних новелах Марко Черемшина розкриває психологію людини в момент найвищого страждання, акцентує, що в кризові моменти загострюється відповідальність – обов'язок захистити рідну землю, допомогти ближньому, і виявити співчуття: «А з гори рогахами сходило у тузі село на дорогу. / Пушкарі несли на рушницях своїх обледенілих побратимів, а молодіці двигали на поясах тоту чорнобриву дущку, що більше не дише. / Село шпоталося (*дивувалося* — Л. Н.), дивом дивувалося, чудом чудувалося...» [1, с. 98]. Напрошується паралелізм: під час Революції Гідності та війни на Сході України тисячі українців, як і сто років тому персонажі Марка Черемшини, вийшли на захист своєї країни, виявляючи громадянську непокору тодішній владі, корупції, насиллю, порушенню прав людини.

Варто виокремити, в кризові моменти, зокрема на війні, людське єство проявляється сповна: добрий, який має Бога в серці, виявляє любов, співчуття, милосердя, дає руку допомоги ближньому; злий, відчуваючи безкарність і всесильність, відкидає Бога і зі зброєю в руках показує своє звірське нутро. Письменник, відтворюючи події новели «Бодай їм путь пропала», виразно провів межу між добром і злом. У нього бадіки – образ людяності та моральної чистоти, а всюдисущий Дзельман і військові – втілення підлості, зради, зла та морального звиродніння. Хіба можна вважати здоровим суспільство, де *зрада* сприймається як норма, а відстоювання правди – як зрада.

Літературознавчий аналіз новелістики Марка Черемшини зосереджений на сфері суб'єктивності людського існування. Автор перемістив увагу на внутрішнє переживання своїх персонажів. Їхня зламана свідомість та болісне світосприйняття домінує у кожному творі. Трагізм буття виявляється у мотивах страждання через самотність, розрив із землею та рідними, небажання смерті, нерозуміння та несприйняття оточенням. Через екзистенціали болю, смутку, відчаю, страху, туги, абсурду митець відтворив межові ситуації, в яких опинилися його персонажі.

Список використаних джерел

1. Черемшина М. Новели. Посвяти Василю Стефанику. Ранні твори. Переклади; Літературно-критичні виступи. Спогади. Автобіографія. Листи [вступ. стаття, упоряд. й приміт. О. В. Мишанича; ред. В. М. Русанівський]. К. : Наук. Думка. 1987. 448 с.